Žepče

Visoki predstavnik, Carlos Westendorp, smatra da Sporazum o načinu rješavanja nezadovoljavajuće situacije u trokutu Žepče-Maglaj-Zavidovići, koji je nakon četiri mjeseca intenzivnih pregovora razrađen i načelno usaglašen od strane predstavnika vodećih stranaka na tom području, predstavlja najbolje moguće rješenje problema u toj regiji i jedini put naprijed.

Visoki predstavnik je krajnje zabrinut zbog toga što je 12. maja, kada je njegov Prvi zamjenik Jacques Paul Klein pozvao predstavnike stranaka na sastanak u Sarajevo kako bi finalizirali i potpisali ovaj sveobuhvatni i pionirski Sporazum, SDA, po nalogu najvišeg stranačkog rukovodstva, povukla svoj pristanak. Visoki predstavnik ovo smatra neodgovornim ponašanjem, i osuđuje javnu kampanju koju je nakon toga rukovodstvo SDA pokrenulo u cilju pogrešnog predstavljanja stvarnog sadržaja i namjere ovog Sporazuma.

Rješenjem za Žepče pruža se jedinstvena prilika da se, po prvi put i na organizovan, postepen i dobro promišljen način, eliminiraju ostaci starih struktura Herceg-Bosne u jednom konkretnom području, te da se to područje integrira u jedan bošnjački Kanton.

Iako je tačno da su ove paralelne strukture trebale već davno nestati, situacija na terenu je takva da to zahtijeva mnogo operativnog planiranja. U slučaju Žepča, ovo je postignuto uz pomoć nekoliko radnih grupa koje su se bavile pojedinostima Sporazuma. Nakon njegove implementacije, rješenje za Žepče bi moglo postati model za rješavanje sličnih problema u drugim područjima, a time i za postepeno ukidanje paralelnih struktura u Federaciji.

Realnost na terenu je također činjenica da je cijelo sjeverno područje Žepča, kao i veliki dijelovi Zavidovića i dijelovi Maglaja, trenutno dio političkog, ekonomskog i socijalnog

sistema bivše, i sada nelegalne, Republike Herceg-Bosne. U okviru predratnih općinskih granica, Hrvati su manjina u svakoj od ove tri općine u jednom Kantonu u kojem su Hrvati isto manjina. Visoki predstavnik smatra opravdanim zahtjev Hrvata Žepča, Maglaja i Zavidovića, predvođenih umjerenim političarima, za neznatnom promjenom općinskih granica, koja bi rezultirala jednakim pravima za oba naroda.

Ukratko, Sporazum o Žepču zasniva se na tri glavne odredbe:

· integracija općine Žepče u kantonalne strukture,

· promjene općinskih granica s ciljem uključivanja određenih graničnih sela, za što su stanovnici tih sela izrazili želju i sa čime su saglasni svi stanovnici te regije,

· uspostavljanje operativne općinske vlade i uprave, uz osiguranje jednakih prava za sve narode u multietničkom Žepču.

Integracija nove općine Žepče u kantonalne strukture uključuje, između ostalog, spajanje dva odvojena platna sistema i njihovu integraciju sa kantonalnim platnim sistemom. Ovo bi rezultiralo time što bi porezi koji hrvatska preduzeća trenutno plaćaju ZAP-u Mostar išli Zeničko-dobojskom kantonu, koji se, zauzvrat, složio da finansira multietničku policiju na tom području, kao i sudove, bolnice i škole i druge javne službe koje bi bile organizirane na način s kojim bi bila saglasna oba konstitutivna naroda. Naprimjer, bošnjačka škola koja je sada “u egzilu” u Begovom Hanu vratila bi se u Žepče za narednu školsku godinu, a oba nastavna plana i programa koja su u upotrebi u Zeničko-dobojskom kantonu postala bi legitimna u Žepču. Općina Žepče bi također bila integrirana u kantonalni Fond zdravstvenog osiguranja.

Predložena promjena općinskih granica je mala i prihvatila ju je većina bošnjačkih stranaka u regiji, uključujući i lokalne organizacije SDA. Nova općina Žepče ne bi obuhvatala cijelo područje koje je trenutno pod kontrolom Hrvata, nego bi uključivala samo neka hrvatska sela. Naprimjer, područje oko

Novog Šehera bilo bi vraćeno Maglaju. Kao rezultat ovoga, nova općina Žepče bila bi manja od područja koje je trenutno pod hrvatskom kontrolom. Rukovodstvo SDA bi trebalo biti svjesno da se predloženom promjenom granice ukidaju trenutno postojeće, nelegalne granice.

Kao rezultat ove promjene općinskih granica, Hrvati bi imali malu ali ne dominantnu većinu u Žepču. Međutim, sva radna mjesta u općinskoj upravi bi bila podijeljena u omjeru 50:50. Općinskim statutom se također osigurava da je za pitanja od vitalnog značaja potrebna dvotrećinska većina u skupštini. Dakle, postojao bi dovoljan broj mehanizama za održavanje izbalansirane strukture.

Zahvaljujući etničkoj većini, Hrvati bi bili u mogućnosti da se pozovu na član 69. Ustava Zeničko-dobojskog kantona, koji glasi: *"Općine u kojima većina, u smislu nacionalne strukture, ne odgovara većini u Kantonu u cjelini, nadležne su za slijedeće oblasti: obrazovanje, kulturu, turizam, lokalnu privredu, humanitarna pitanja i radio-televiziju."*U Aneksu Sporazuma daje se detaljno tumačenje ovog stava kako bi se osiguralo da o pomenutim pitanjima ne odlučuju samo Hrvati, nego da se to radi u saradnji sa Bošnjacima u Žepču i Kantonu.

Rješenje za Žepče se zasniva na kompromisu koji su napravile obje strane. Danas, pet godina nakon potpisivanja Washingtonskog sporazuma i skoro četiri godine od početka Daytonskog mirovnog procesa, vrijeme je da se insistira na funkcioniranju Federacije. Za to je potreban duh saradnje i kompromisa, kao i to da dva federalna partnera razumiju svoje međusobne strahove i zabrinutost.

Odbijanje Sporazuma o Žepču od strane rukovodstva SDA pokazuje da se to rukovodstvo i dalje teže ratnim ciljevima i da nije zainteresirano za uspostavljanje Federacije onako kako je to predviđeno u Washingtonu i Daytonu. Ono zanemaruje teške životne uslove građana bošnjačke i hrvatske nacionalnosti u području koje je već u teškom ekonomskom položaju. Nadalje,

ovim se ostavlja utisak da SDA nije zainteresirana za ukidanje paralelnih struktura u Federaciji, nego da tajno nastoji ostvariti podjelu Federacije na bošnjačke i hrvatske dijelove.

Ukoliko SDA bude i dalje odbijala ovaj Sporazum, Visoki predstavnik će biti prisiljen da donatorima i stranim investitorima preporuči da izbjegavaju bošnjačke dijelove Žepča, Maglaja i Zavidovića. Osim toga, dalje posljedice bi mogle pogoditi ne samo ovo područje, nego i cijelu Federaciju.